

B.A.-II Semester-III IDS Paper
Social Reforms In Maharashtra (HSRM)
महाराष्ट्रातील सामाजिक सुधारणा

प्रश्नसंच

Topic ① Beginnings of Social Reform

सामाजिक सुधारणांची सुरुवात

१. भारतात सामाजिक व धार्मिक सुधारणांना केव्हा सुरुवात झाली?

१९ व्या शतकात

२. सामाजिक प्रबोधनाचे शतक - १९ वे शतक

३. १९ व्या शतकाच्या प्रारंभीची सामाजिक परिस्थिती/जिवन कशा स्वरुपाचे होते.

१. जगाती संस्थेचे पर कडक नियंत्रण
२. स्त्रियांना दुय्यम दर्जा
३. धर्म अंधश्रद्धा, व्रतवेकळे यांना विशेष महत्त्व
४. अस्पृश्यता
५. वेडाविंगार, बालकदासीगिप्रथा
६. स्त्री जीवन -
 १. सती पध्दत
 २. बालविवाह - मूळीच्या लग्नाचे वय < ते १२ वर्ष
मूलाचे लग्नाचे वय १२ ते १४ वर्ष
 ३. विधवा विवाहात बंदी
 ४. केशवपन
 ५. बहुपत्नीकत्व

६. भारतात सामाजिक सुधारणांना सुरुवात -
ब्रिटीश राजवट

- ५. सतीबंदीचा कायदा केव्हा करण्यात आला?
 ४ डिसेंबर १८२९
- ६. सतीबंदीचा कायदा कोणी केला?
 लॉर्ड विल्यम बेंटिन्
- ७. भारतात सतीप्रथाच्या विरोधात प्रबोधनाची चळवळ सुरु केली?
 राजा राममोहन राय
- ८. भारतात कोणत्या प्रांतात सतीप्रथा मोठ्या प्रमाणात होती?
 बंगाल, राजस्थान
- ९. पुनर्विवाहाचा कायदा कोणी व केव्हा मंजूर केला?
 ईस्ट इंडिया कंपनी सरकारने १८५६
- १०. बालहत्या बंदी व बालकन्या हत्या प्रतिबंधक कायदा केव्हा करण्यात आले होते?
 १८८५ ते १९०३
- ११. नवसपुर्तिसाठी बालहत्या प्रतिबंधक कायदा - १९०३
- १२. नरबळी हत्येस प्रथेस बंदी कायदा - १९४५
- १३. गूलामांच्या व्यापारास बंदी व ही प्रथा नष्ट करणारा कायदा - १८४३
- १४. वरील सर्व सुधारणाविषयक कामे कोणी केले आहेत?
 ईस्ट इंडिया कंपनी / कंपनी सरकार / ब्रिटिश
- १५. मराठी भाषेचे पाणिनी म्हणून कोणाला ओळखले जाते?
 दादोबा पांडुरंग तर्कडकर

१६. दादोबा पांडुरंग तखडकर यांचा जन्म - मुंबई १८९४
मूळ भाव - वसईजवळील - तखड

१७. 'मानवधर्म सभा' या सभेची स्थापना - दादोबा पांडुरंग तखडकर - १९४४

१८. 'परमहंस सभा' कोणी स्थापन केली? दादोबा पांडुरंग तखडकर - १९४९
मुंबई - या ठिकाणी

१९. परमहंस सभेची तत्वे / तत्वज्ञान
१. जातीभेदाचे निर्मूलन
२. एकेश्वरवादाचा पुरस्कार
३. मूर्तिपूजा करू नये

२०. 'ज्ञान प्रसारक सभेची' स्थापना - दादोबा पांडुरंग तखडकर - १९४५

२१. दादोबा पांडुरंग तखडकर यांचे लेखन / ग्रंथ / वाङ्मयानि कार्य -
१. मराठी भाषेचे व्याकरण
२. मराठी नकाशाचे पुस्तक
३. धर्मविवेचन -
४. पारमहंसिक ब्राह्मधर्म -
५. विद्येच्या साभाविकी -
६. विद्यवानुमाजण -
७. यशोदा पांडुरंगी -
८. विशुद्धोध -

२२. परमहंस सभेचे इतर प्रसारक - आत्माराम तखडकर, नारामण विश्वनाथ मंडळिक, दादाभई नौरोजी, बाबाजी पदमजी

२३. प्रार्थना समाजाची स्थापना -
दादोबा पांडुरंग तखडकर व आत्माराम पांडुरंग तखडकर यांच्या पुढाकाराने १८६७ - मुंबई या ठिकाणी
२४. प्रार्थना समाजाची तात्वे -
१. परमेश्वर एक असून तो विश्वाचा निर्माता आहे.
२. सत्य, लढाचार, भक्ती - उपासनेचे मार्ग
३. प्रार्थना -
४. मूर्तीपूजा मान्य नाही
२५. प्रार्थना समाजासाठी Love of God, in the Service of Man हे घोषवाक्य कोणी लिहिले.
न्यायमूर्ती रानडे
२६. Thesis Confession of Faith हा निबंध कोणी लिहिला.
न्यायमूर्ती रानडे
२७. 'सर्व्हंट्स ऑफ ट्रॅडिमा सोलामटी' ही संस्था कोणी स्थापन केली?
नामदार गोखले
२८. प्रार्थना समाजाच्या वतीने पंढरपूर येथे 'अनाथ बालकाश्रम' स्थापन करण्यात आला.
२९. अस्पृश्यांच्या प्रश्नांची लोडवणूक करण्यासाठी व उध्दारसाठी महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे यांनी 'डिप्रेस क्लालेस मिशन' संस्था स्थापन केली.
३०. 'इंटरनॅशनल लिवरल्स रिलिजस' मा. आंग्लराष्ट्रिय परिवर्तन लिवरल्स रिलिजन इन ट्रॅडिमा (हिंदूस्थानातील उदारमतवादी धर्म) हा शोधनिबंध महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे यांनी वाचला. (सप्टेंबर १८७३, ऑगस्ट १८७३)

२१. प्रार्थना समाजाच्या प्रचारासाठी कोणा बॅरें काढले?

महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे

पंढरपूर, स्नातारा अहमदनगर इंदूर, नवलारि, मंगळूर,
पन्वेल, कोल्हापूर. या ठिकाणी बॅरें

२२. धर्मशास्त्राच्या अभ्यासासाठी मॅचेस्टर (ऑक्सफर्ड) या ठिकाणी
कोणाची निवड झाली होती?

महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे

प्रकरण दुसरे

महिला सुधारक

२३. सावित्रीबाई फुले यांचे मुळ नाव कोणते?

जायगाव - स्नातारा जिल्हा

२४. सावित्रीबाई फुले यांच्या वडीलांचे नाव - व्यंजोजी नेवले पारिले

२५. सावित्रीबाई फुले यांचा जन्म - ३ जानेवारी १८३९

२६. सावित्रीबाई व महात्मा फुले यांचा विवाह - १८४०

२७. महात्मा फुले यांच्यावरती कोणाचा प्रभाव पडला होता?
आर्मस्ट पेन

२८. सावित्रीबाईंनी शिक्षकेचे प्रशिक्षण कुठे व कोणाकडे पूर्ण केले?
अहमदनगर, मिस फरारबाई -

२९. जोगेतिबा फुले व सावित्रीबाई यांनी मुंबईसाठी पहिली
शाळा कोठे व कधी सुरु केली?
१८४८ भिडे वाडा, पुणे

३०. सावित्रीबाई यांनी पहिला विधवा पुनर्विवाह केव्हा घडवून आणला?
८ मार्च १८६४

४१. बालहत्या प्रतिबंधक म्हाची स्थापना कोणी केली?
 सावित्रीबाई फुले - २८ जानेवारी १९६३
४२. सुरक्षेसाठी पहिली शाळा कोणी व कुठे सुरु केली?
 महात्मा फुले व सावित्रीबाई फुले - १९५३
४३. महार, मांग, इत्यादी लोकांला विद्यार्थिक विभाकरिता मंडळी ही संस्था कोणी सुरु केली?
 महात्मा फुले व सावित्रीबाई फुले
४४. महिला सेवा मंडळाची स्थापना कोणी केली?
 सावित्रीबाई फुले
४५. भारतातील नाभिक बांधवांचा ऐतिहासिक ग्रंथ कोणी दखून आणला?
 सावित्रीबाई फुले
४६. सावित्रीबाई फुले यांचे वाङ्मयाने कार्य/लेखन
 १. काव्यफुले
 २. वाकनकशी सुबोध संस्कार (कायलंग्रेट)
 ३. सावित्रीबाईंची भाषणे व गाणी
 ४. ज्ञानवाची भाषणे
४७. ताराबाई शिंदे यांचा जन्म -
 बुलढाण - १९५०
४८. 'स्त्री-पुरुष तुलना' हा ग्रंथ कोणी लिहला आहे?
 ताराबाई शिंदे - १९९२
४९. ताराबाई शिंदे यांच्या लिखाणावर कोणाचा प्रभाव पडला होता?
 महात्मा फुले

५०. 'सार्ध महिला समाजाची स्थापना कोणी केली आहे.'
पंडिता रमाबाई

५१. पंडिता रमाबाई यांच्या वडिलांचे नाव -
अनंतशाही डोंगरे

५२. हिंदू बालविधवांच्या प्रश्नांची चर्चा करणारे 'दत्तदामकास्ट
हिंदु वूमन' हे पुस्तक कोणी लिहिले?
पंडिता रमाबाई

५३. 'युनायटेड स्टेट्सची लोकास्थिती वा प्रवासवृत्त' या
पुस्तकाचे लेखक -
पंडिता रमाबाई

५४. मुंबई येथे बालविधवांसाठी पंडिता रमाबाई यांनी
कोणती संस्था स्थापन केली?
शारदा लदन

५५. शारदा लदनची स्थापना कोणी केली?
पंडिता रमाबाई

५६. पंडिता रमाबाई यांनी शारदा लदनची स्थापना कुधी केली?
१८८९

५७. वसन १८८८ मध्ये केडगाव माळिकाणी 'मुक्ती लदन' ची
स्थापना कोणी केली?
पंडिता रमाबाई

५८. बंगाली क्रियांनी 'भारतवर्षीय' रीतींचे भूषण असे मानपा
आनंद दिले.
पंडिता रमाबाई

५९. 'कैसर - ई - हिंद' ही पदवी कोणाला मिळाली होती?
पंडित) समाचार

६०. 'सी. धर्मनिती' या पुस्तकाचे लेखन कोणी केले आहे?
पंडित) समाचार

उपासक मकरण तिसरे
समाज सुधारक

६१. छत्रपती शिवाजी महाराजांनी पुरंदर किल्लाच्या रक्षणाची जबाबदारी कोणत्या कुटुंबावर सोपवली होती?
साळवे

६२. लडूजी साळवे यांच्या धारण्याचे कुलदेवता कोणते?
जेजूरीया) खंडोबा

६३. महात्मा फुले यांच्या शाळेतील पहिला अल्पश्रम मूळीचे नाव काय होते?
मुक्ता) साळवे

६४. लडूजी साळवे यांचा जन्म - १४ नोव्हेंबर १८६४

६५. 'वस्ताद' म्हणून कोणाला ओळखले जात होते?
लडूजी साळवे

६६. लडूजी साळवे यांनी कोणाच्या कार्यापासून स्फूर्ती घेतली?
उमाजी नाईक

६७. महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे यांचा जन्म कुनटिक मधील जमाखेडी गाविकाणी २३ एप्रिल १८७३ मध्ये झाला.

६८. महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे यांनी अस्पृश्यांच्या प्रश्नांची सोडवणूक करू शकण्याची कोणती संस्था स्थापन केली?
डिप्रेस वसाल मिशन

६९. त्रावणाकोर संस्थानातील व्हायकोम संत्याग्रह कोणी केली ?
महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे - १९२४
७०. 'माझ्या आवणी व अनुभव' हे आत्मचरित्र कोणाचे आहे ?
महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे
७१. 'भारतीय अल्पश्रमतेय प्रश्न' या ग्रंथाचे लेखक कोण आहेत ?
महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे
७२. महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे यांच्या 'सोजनिहीची' संपादन कोणी केले आहे ?
या. डॉ. मो. मा. पवार
७३. पुणेल्पेकी कोणी शेतकऱ्यांच्या सहजालाठी चळवळ उभी करून अनेक ठिकाणी परिषदा व आंदोलनाची निर्मिती केली.
महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे
७४. कोणाच्या प्रयत्नांमुळे अल्पश्रमता निवारण कार्यक्रम हा आखिल भारतीय पातळीवर जाऊन पोहोचला ?
महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे
७५. डिप्रेस क्लब मिशन (निराश्रित लहाय्यकारी मंडळ) या संस्थेची स्थापना कोणी केली आहे ?
महर्षी विठ्ठल रामजी शिंदे - १९ ऑक्टो १९०६
७६. संत गाडगे महाराज यांचा जन्म -
अमरावती जिल्ह्यातील वसिष्ठ तालुक्यातील - शेणगाव
२३ फेब्रुवारी १८७६
७७. संत गाडगे महाराजांचे मूळ नाव
डेवूजी वसिष्ठराज जागोरकर

७८. संत गाडगे महाराजांनी समाजप्रबोधनासाठी कशाचा वापर केला.
कीर्तन

७९. संत गाडगे महाराजांनी कोणता संप्रदाय सुरू केला.
खराटा

८०. आचार्य अत्रे यांनी संत गाडगे महाराजांनी काय संवोधले होते.
खराट्याचा बावशाहा

८१. संत गाडगे बाबांनी कोणत्या महिली समदानातून धाट बांधली.
पूर्वी

८२. लोकशिक्षणासाठी कीर्तन या माध्यमाचा वापर कोणी केला.
संत गाडगे महाराज

८३. संत गाडगे महाराज यांच्यावर कोणाचा प्रभाव अधिक होता.
संत तुकाराम महाराज व संत कबीर

८४. प्रभुसोचन या ठिकाणी धर्मशाळा कोणी बांधली.
संत गाडगे महाराज

८५. संत गाडगे महाराजांनी गारिबांचा कैवारी असे कोणी म्हणले होते.
डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर

८६. आठवा भाग साठे यांचे मूळ नाव काय होते.
तुकाराम

८७. आठवा भाग साठे यांचा जन्म १ ऑगस्ट १९२० सांगली जिल्ह्यातील वाळवा तालुक्यातील वारेगाव येथे

८८. प्रकीर्णकार म्हणून कोणाला ओळखले जाते?
 (आठवा भाग साठे)

८९. कांयक महाकाव्याच्या चळवळीत शाहीरच्या माध्यमातून कोणी वातावरण निर्मिती केली होती.
 (आठवा भाग साठे)

९०. आठवा भाग साठे यांचे काही प्रसिद्ध कथासंग्रह
 १. बरबादया कंजारी २. चिरानगरची भूत ३. निखारा
 ४. नवतीस टोपे पिलाळलेला माणूस ५. आधी प. प्ररारी
 ६. भानामती ७. लाडी ८. राजासाड ९. कुळाकाठ्या कथा
 १०. खूळवाडी ११. गु-हाळ

९१. आठवा भाग साठे यांच्या प्रसिद्ध काव्य-साहित्याचे (निवडक)
 १. आग्निदिव्य २. प्रकीर्ण ३. वारणेचा वाघ ४. अक्षरगुण
 ५. अहंकार ६. आभा ७. आघात ८. आवडी
 ९. कुरुप १०. केवड्यांचे कुणीक ११. गुलाम १२. चंदन
 १३. चिखलातील कमळ १४. चिंचित १५. रानगंग १६. रानबोका
 १७. वैजयंता १८. वैर १९. लघुवर्ष

९२. लोककवी, शाहीर, शाहीरभरत म्हणून कोणाला ओळखले जाते?
 (आठवा भाग साठे)

९३. 'माझ राशिमाचा प्रवास' हे प्रवासवर्णन कोणाचे आहे.
 (आठवा भाग साठे)

९४. 'लास वावरा कुलापथक' हे १९४४ मध्ये कोणी स्थापन केले
 (आठवा भाग साठे, शाहीर अमर शेख, शाहीर गव्हाणकर)

९५. 'लोकशाहीर' म्हणून कोण सुपरिचीत आहे.
 (आठवा भाग साठे)

९६. कर्मवीर भादुराव फाल्गुनी यांचा जन्म कुंभोज २२ सप्टेंबर १८८७

९७. रयत शिक्षण संस्थेची स्थापना काळे - १९१८

९८. रयत शिक्षण संस्थेचे विद्ववाक्य - 'स्वावलंबी शिक्षण हेच आमचे बिल'

९९. 'ज्ञान, विज्ञान आणि सुसंस्कार' आखाती शिक्षण प्रसार हे विद्ववाक्य कोणत्या संस्थेचे आहे. श्री स्वामी विवेकानंद शिक्षण संस्था,

१००. (महाराष्ट्र शासनाने डॉ. बापूजी साळुंखे यांना कोणता किताब दिल्या? दलित मित्र

१०१. 'अख्यानंद छात्रालय' कोणी स्थापना केले? डॉ. पंजाबराव देशमुख

१०२. श्री. शिवाजी शिक्षण संस्थेची स्थापना कोणी केली? डॉ. पंजाबराव देशमुख

१०३. सन १९५५ मध्ये 'भारत कृषक समाज' या संस्थेची स्थापना कोणी केली? डॉ. पंजाबराव देशमुख

१०४. शेतकऱ्यांना नवे विचार देण्यासाठी डॉ. पंजाबराव देशमुख यांनी कोणते वृत्तपत्र सुरू केले? महाराष्ट्र केलरी